

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski (sprawozdawca)

ławnik SN Arkadiusz Sopata

Protokolant starszy inspektor sądowy Marta Brzezińska

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego K. Z.

w sprawie obwinionej prokurator Prokuratury Rejonowej [...] w K. M. S.,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 18 października 2023 r. odwołania obwinionej i jej obrońcy od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 5 października 2022 r., sygn. akt [...]

I. zmienia zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że przyjmując na podstawie art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2022 roku. poz. 1247), iż czyn przypisany obwinionej stanowi przypadek mniejszej wagi, odstępuje od wymierzenia kary;

II. w pozostałym zakresie zaskarżone orzeczenie utrzymuje w mocy;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Rejonowej [...] w K. M. S. została obwiniona o to, że: w okresie od 10 lipca 2019 roku do 16 sierpnia 2020 roku, w K., dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa: art. 2 § 1 k.p.k., art. 9 § 1 k.p.k., art. 10 § 1 k.p.k., art. 306 § 3, art. 307 § 1 k.p.k., art. 305 § 1 k.p.k. w zw. z art. 325a § 2 k.p.k., poprzez zaniechanie nadania dalszego biegu materiałom przekazanym przez Komisariat Policji [...] w K. za pismem z dnia 4 lipca 2019 roku, nr [...], zawierającym zawiadomienie o przestępstwie złożone przez pokrzywdzonego M. P., w tym: zaniechanie wszczęcia dochodzenia w przedmiotowej sprawie zarejestrowanej w Prokuraturze Rejonowej [...] w K. pod sygn. akt [...] niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie, zaniechanie wykonania jakichkolwiek czynności we wskazanym wyżej okresie, zaniechanie zawiadomienia o sposobie rozpoznania zawiadomienia o przestępstwie w terminie wskazanym w art. 306 § 3 k.p.k. oraz prowadzenie postępowania sprawdzającego przez okres ponad 1 roku, to jest czas przekraczający okres 30 dni, określony w art. 307 § 1 k.p.k., co skutkowało znaczną i zawinioną przewlekłością postępowania przygotowawczego, to jest delikt dyscyplinarny z art. 137 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2021 roku, poz. 66 t.j. - dalej powoływana jako ustawa Prawo o prokuraturze).

Orzeczeniem z dnia 5 października 2022 r., sygn. akt [...], Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym:

I. uznał obwinioną prokurator M. S. winną tego, że w okresie od 22 lipca 2019 roku do 16 sierpnia 2020 roku, w K., jako nadzorująca postępowanie o sygn. [...], Prokuratury Rejonowej [...] w K., dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa skutkującej znaczną i zawinioną przewlekłością postępowania przygotowawczego, tj. art. 307 § 1 k.p.k., art. 305 § 1 k.p.k. w zw. z art. 325a § 2 k.p.k. oraz § 119 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2017 r. poz. 1206, t.j.), poprzez nienadanie sprawie biegu i zaniechanie wszczęcia dochodzenia, w związku ze złożonym w Komisariacie [...] Policji w K., w dniu 21 czerwca 2019 roku, przez M. P. zawiadomieniem o przestępstwie, a następnie niewykonanie w sprawie żadnych

czynności, aż do dnia 17 sierpnia 2020 roku, kiedy to zostało wydane postanowienie o wszczęciu dochodzenia, to jest delikt dyscyplinarny z art. 137 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze i za to na podstawie art. 142 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze, wymierzył obwinionej karę dyscyplinarną upomnienia;

II. na podstawie art. 166 ustawy Prawo o prokuraturze, kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wniosła obwiniona i jej obrońca, którzy zaskarżyli je w całości na korzyść prokurator M. S., zarzucając: błąd w ustaleniach faktycznych, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, polegający na niewłaściwej ocenie przedmiotowych i podmiotowych okoliczności deliktu zarzucanego obwinionej prokurator, wskazanych w dyspozycji art. 115 § 2 k.k., jako wyznaczniki stopnia społecznej szkodliwości czynu, a w szczególności błędne przyjęcie, iż długotrwały okres bezczynności w jednej sprawie, tj. o sygn. 2 Ds. [...] i jego negatywny wpływ na wizerunek prokuratury stanowią o wysokim stopniu społecznej szkodliwości i nie uzasadniają zakwalifikowania rozważanego czynu jako wypadku mniejszej wagi, co w konsekwencji spowodowało zaniechanie skorzystania z dyspozycji art. 142 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze i wymierzenie obwinionej kary upomnienia, rażąco niewspółmiernej zarówno do społecznej szkodliwości przypisanego jej deliktu, jak i stopnia zawinienia.

Formułując powyższy zarzut skarżący wniesli o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez odstąpienie na podstawie art. 142 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze od wymierzenia kary. Jednocześnie, wskazując na względy ostrożności procesowej, sformułowali wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Dyscyplinarnemu dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym.

Sąd Najwyższy zważył co następuje

Odwołanie wspólnie wywiedzione przez obwinioną oraz jej obrońcę okazało się zasadne i w konsekwencji doprowadziło do wydania orzeczenia o charakterze reformatoryjnym. Zgodzić należy się bowiem ze skarżącymi, iż sąd meriti dokonał nieprawidłowej oceny przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zarzucanego

obwinionej czynu, który doprowadził do błędnego przyjęcia, iż powyższa nie pozwala na jego zakwalifikowanie jako przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi.

Weryfikując forsowany w odwołaniu pogląd o zaistniałym uchybieniu w postaci błędu w ustaleniach faktycznych i stanowiącym powyższego konsekwencję wadliwym niezastosowaniu instytucji określonej w art. 142 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze, Sąd Najwyższy dokonał oceny okoliczności przedmiotowych i podmiotowych czynu w świetle kwantyfikatorów wskazanych w przepisie art. 115 § 2 k.k. W rezultacie poczynionej analizy uznał, iż powyższe przekonują o zmniejszonej szkodliwości społecznej oraz korporacyjnej czynu (z tym jednak zastrzeżeniem, że powyższa nie osiąga poziomu granicy znikomości), jak również nieznacznego stopnia zawinienia obwinionej.

Na wstępie przypomnienia wymaga, iż przypadek mniejszej wagi jest postacią czynu o znamionach typu podstawowego, która cechuje się przewagą elementów łagodzących o charakterze przedmiotowo-podmiotowym. Zaznaczenia wymaga jednak, iż powyższe cechy nie mogą być „związane z osobowością obwinionego, jego opinią, zachowaniem się przed i po popełnieniu czynu, a także z innymi okolicznościami mającymi wpływ na wymiar kary, ale niedotyczącymi przypisanego czynu” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2002 r., sygn. akt SNO 24/02).

Wbrew zatem oczekiwaniom skarżących, podnoszone w części motywacyjnej odwołania okoliczności w postaci zaangażowania obwinionej w wykonywanie obowiązków zawodowych, nienagannej opinii służbowej, jak również wysokich kompetencji i satysfakcjonującego poziomu pracy - jako niezwiązane z czynem - nie mają znaczenia dla oceny zarówno w kontekście stopnia jego społecznej, jak i korporacyjnej szkodliwości. Powyższe, jakkolwiek istotne w kontekście sprawowanej przez obwinioną służby, stanowią bowiem oczekiwany standard pracy prokuratora, a nie podstawę uzasadniającą przyjęcie uprzywilejowanej kwalifikacji czynu. Okoliczności łagodzącej nie stanowi również fakt, iż zawiadomienie o przestępstwie skierowane przez M. P. było trzecim w kolejności, jakie pokrzywdzony złożył w sprawie tego samego przestępstwa. Trudno bowiem zgodzić się z poglądem jakoby prowadzenie postępowań w tym przedmiocie w innych krajach (czy to Holandii czy

też w Niemczech) niejako uzasadniało bezczynność obwinionej i zwalniało ją z podjęcia jakiejkolwiek czynności w sprawie. Usprawiedliwieniem dla powyższego zaniechania w żadnej mierze nie jest również formułowana przez skarżących koncepcja „odtwórczości” nadzorowanego przez obwinioną postępowania, którą ocenić należy jako wadliwą u samych podstaw.

Zgodzić należy się jednak z autorami odwołania, iż w wartościowanym zdarzeniu za okoliczności świadczące o łagodniejszym ich splocie oraz zmniejszające stopień karygodności czynu uznać należy brak negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego, formalny i jednostkowy charakter uchybienia, fakt powyższego usunięcia, a nadto wprowadzony stan epidemii oraz szczególną sytuację kadrową w jednostce, w której służbę pełni obwiniona. Jednocześnie trafnie zasygnalizowano, iż sąd a quo nadmiernie wysoką rangę przyznał okoliczności w postaci czasokresu zaistniałej bezczynności, na którym - w zasadzie jako jedynym faktorze - oparł tezę o stopniu szkodliwości przypisanego obwinionej czynu.

Niewątpliwie zaistniały w rozważanym przypadku stan bezczynności nie sposób uznać za nieznaczny, to jednak sama jego długotrwałość nie może przesądzać niejako o braku możliwości przyjęcia uprzywilejowanej kwalifikacji czynu. Natomiast Sąd a quo wykluczył możliwość uznania zachowania obwinionej za przypadek mniejszej wagi z uwagi na okres trwającego zaniechania, nadając powyższej okoliczności priorytetowy i dominujący charakter. Treść uprzednio powoływanego art. 115 § 2 k.k. zakłada bowiem „równowartość wszystkich elementów oceny społecznej doniosłości czynu” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 30 maja 2023 r., II KK 186/22, LEX nr 3578825). Prawidłowy proces dokonywania oceny możliwości skorzystania z instytucji przypadku mniejszej wagi winien uwzględnić więc całokształt okoliczności podmiotowo-przedmiotowych rzutujących na ocenę zachowania.

Sąd meriti nie nadał przy tym właściwego znaczenia okoliczności polegającej na tym, że zaistniałe uchybienie miało charakter jednostkowy i wymiar wyłącznie formalny, jak również nie uwzględnił, iż ostatecznie doszło do naprawienia zaistniałego uchybienia. Lektura pisemnych motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia prowadzi nadto do wniosku, iż w nieuzasadniony sposób zaniżono wartość

kwantyfikatora w postaci rozmiaru wyrządzonej lub grożącej szkody, gdyż zignorowano doniosłość okoliczności braku negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego, który sam nie skierował skargi na przewlekłość postępowania. Sąd ten umniejszył jednocześnie znaczenie dla oceny stanu beczynności wprowadzonego stanu zagrożenia epidemiologicznego, a następnie stanu epidemii. Ich ustanowienie miało natomiast niepodważalny wpływ na sposób funkcjonowania całego wymiaru sprawiedliwości, w tym także jednostek prokuratury. Na gruncie niniejszej sprawy co najmniej niedostatecznie rozważono również kwestię zawinienia. Wprawdzie nadmiar obciążających prokuratora obowiązków nie wyłącza jego winy, jednakże w sposób oczywisty ma znaczenie dla oceny jego stopnia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt SNO 6/17, LEX nr 2288135).

Kompleksowa ocena znamion przedmiotowych i podmiotowych przewinienia dyscyplinarnego prowadzi zatem do przekonania, iż popełnione przez obwinioną przewinienie dyscyplinarne spełnia kryteria uznania jej zachowania za przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi z art. 142 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze. Właściwa ocena powołanych uprzednio okoliczności pozwala na powzięcie przekonania o zmniejszonej szkodliwości społecznej oraz szkodliwości dla służby przypisanego czynu i nieznacznego stopnia zawinienia.

Przyjęcie uprzywilejowanej kwalifikacji prawnej nakazywało zatem rozważenie kwestii kary. Kształtując swoje rozstrzygnięcie Sąd Najwyższy kierował się zarówno względami ogólnoprewencyjnymi, tj. uwzględnieniem powinności kreowania i utwierdzania w społeczeństwie przekonania, że prokuratorzy podlegają szczególnie surowemu traktowaniu w sytuacji jakiegokolwiek sprzeniewierzenia się stawianym im wymaganiom, jak również koniecznością zapewnienia ochrony prawidłowego funkcjonowania prokuratury.

Sąd Najwyższy uznał, iż wystarczającą reakcją na popełnione przez obwinioną przewinienie będzie samo uznanie jej winy, z odstępniem od wymierzenia kary. Powyższa reakcja w realiach rozpoznawanej sprawy jawi się jako sprawiedliwa, adekwatna do stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu, a nadto czyniąca zadość wszystkim celom przewidzianym w art. 53 k.k. W przekonaniu Sądu Najwyższego sam bowiem fakt wszczęcia postępowania dyscyplinarnego w

niniejszej sprawie stanowił realną i wystarczającą dolegliwość dla obwinionej, tworząc jednocześnie możliwość osiągnięcia korzystnych efektów zapobiegawczych i poprawczych w jej zachowaniu. Postawienie prokurator w stan obwinienia powinien jednocześnie uczulić obwinioną na konieczność sprawnego i należytego sprawowania obowiązków służbowych.

Mając powyższe względy na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku, kosztami postępowania dyscyplinarnego za postępowanie odwoławcze obciążając Skarb Państwa na podstawie art. 166 ustawy Prawo o prokuraturze.

[M. T.]

[ms]